

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne prete. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vrnajo, inserati. Enostepna polti-vratila (širina 83 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

20. številka.

V Ljubljani, v sredo, dne 10. marca 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Dunajska cesta številka 20.

Naše časopisje.

Stara je resnica, da je delavstvu v boju za osvoboditev iz kapitalistične sužnosti časopisje najvažnejše orožje. Toda nekatere stare resnice se morajo neprenehoma ponavljati, kajti od spoznanja do uveljavljenja je dolga pot. Resnice, od katerih je odvisna končna zmaga delavstva, pa ne smejo ostati na papirju, ampak morajo dobiti kri in meso in dokler se to ne izvrši popolnoma, se morajo trobiti in ponavljati.

Vprašanje socialističnega časopisja je tesno združeno s socializmom samim. Začetek teh vprašanj je ta:

Ali je brez socializma sploh mogoča rešitev delavstva?

Zaveden delavec, ki pozna svoj položaj v človeški družbi, bo na to odgovoril jasno in odločno: Ne! Socializem je pogoj delavske rešitve; dokler je človeška družba kapitalistična, se lahko izpreminjajo oblike delavčevega življenja, ampak ne more se končati njegovo trpljenje. Ljudje imajo na zemlji dva svetova. V enem so tisti, ki so med seboj razdelili bogastvo, da jim mosi obresti, ne da bi jim bilo treba truda in skrbi; v drugem so oni, ki nimajo nič drugega kakor svojo delavno moč in jo morajo žrtvovati, da vstvarjajo drugim nova bogastva, sami sebi pa komaj za silo ohranijo borno življenje. Na eni strani se kopiči bogastvo tako, da ne more posameznik užiti svojega deleža, naj si tudi izmisli najboljši rafinirane užitke, na drugi strani je pomanjkanje in stradanje. Kdor ne dela, se lahko naslaja ob vsem, karkoli daje svet; kdor dela, pogostoma nima dosti kruha.

Če bi se to godilo vsled kakšnega skrivnostnega, večno nerazumljivega zakona, tedaj res ne bi kazalo nič drugega, kakor vdati se v božjo voljo in žalostno čakati, kaj bo. Toda razlog tega nezalisanega in neznosnega razmerja nam je znan. Nobene skrivnosti ni več v njem, temveč natančno vemo, da so kapitalisti gospodarji dela in vseh sadov zaraditega, ker imajo v svojih rokah delavna sredstva. Dobro vemo, da je delavec v najkrutejši odvisnosti zato, ker ne more sam razpolagati s svojo delavno močjo, marveč jo mora prodajati onim, ki so si prilastili stroje, tovarne, železnice, ladje, rudnike, gozde in polja. In ker nam je znano to, tudi vemo, da bo delavec svoboden šele takrat, kadar bo konec kapitalističnih monopolov; takrat, kadar bo ljudstvo gospodar delavnih sredstev in vsled tega gospodar svojega dela in njegovih sadov.

Ker imajo kapitalisti gospodarsko vlado, imajo tudi politično. Zakaj politične razmere niso nič drugega, kakor zunanji izraz gospodarskih razmer. Dokler je delavec suženj v tovarni, v premogokopu, na lokomotivi, je tudi suženj v državi, v deželi, v občini. Politična osvoboditev je odvisna od gospodarske.

Če nam je pa vse to znano, tedaj ne smemo kakor topi fatalisti čakati, da se enkrat morda po bogve kakšnih čudežnih potih zruši kapitalistični zistem, in zasije nad njegovimi razvalinami solnce socializma. Spomniti se moramo, da je vsak uspeh v človeškem življenju odvisen od moči. Potrpežljivost in golo upanje še ni rodilo nobene zmage; odločevala je vedno moč.

Kapitalizem ne vlada «po milosti božji», temveč po milosti svoje sile. In vladal bo, dokler se ne izkaže, da je proletarij močnejši. Nikjer ni za-

pisano, kdaj da vrže delavstvo kapitalističnega malka ob tla; ampak brez koledarjev in preročanstev je gotovo, da je konec zlatega teleta tisti hip, ko je delavska moč večja od kapitalistične.

Kapitalizem brani svoje pozicije kakor jih le more braniti. Delavstvo jih mora torej naskakavati. A s praznimi rokami to ne gre. Dan na dan, uro za uro mora delavstvo zbirati svoje moči, mora brusiti svoje orožje, da more potiskati kapitalizem danes iz ene, jutri iz druge pozicije. Kjerkoli zasaci nasprotnika, ga mora prijeti. Na vsako polje mu mora slediti, vsako utrdbo mu mora naskočiti. Kapitalizem gospoduje v fabriki, v plavžu, na stavbi, v rudniku, v kurilnici, na morju. Strokovno mora delavstvo voditi boj proti tej sili. Kapitalizem vlada na trgu; produkte, ki mu jih je izdelal delavec, prodaja delavcu in si računa velikanske dobičke. Na polju konzuma mu mora delavstvo prikrajšati izkoriščevalne profite. Kapitalizem si lasti duševne moči in tlači ljudstvo v nevednost, pot do znanja in spoznanja si morajo odpirati množice. Kapitalizem se je vtaboril v zakonodajnih zborih, v državnih in deželnih parlamentih, v občinskih zastopih; politično mu mora stopiti delavsko ljudstvo nasproti, da mu izvije zakonodajno moč iz rok.

Za vse te boje pa potrebuje delavstvo orožja in kapitalizem sam mu je pokazal, kje ga najde.

Organizirati se mora delavstvo. To spoznanje je vstalo iz njegove lastne misli. Strokovno, gospodarsko, kulturno, politično se organizira delavstvo in njegovi nasprotniki so se učili od njega, pa ga posnemajo. Na tem polju je proletarij prekosil kapitaliste. Vendar se ne sme vdati zadovoljnosti, temveč mora neprenehoma izpopolnjevati svoje organizacije, kajti na tem polju izvrši šele tedaj svojo nalogo, kakar spravi zadnjega svojega tovariša v svoje bojne vrste.

Toda organizacija je bojna formacija, ne pa še orožje. V boju pa ne more izhajati brez njega. In če hočemo vedeti, kakšno orožje je najmočnejše, nam ni treba nič drugega, kakor pogledati časopisje kapitalistov.

Velikanska je moč časopisja in kdorkoli se bojuje, jo je spoznal. Časopisje je izzvalo vojne in sklepalo mir; postavljalo in rušilo je vlade; pripravljalo je pot kapitalističnemu izkoriščanju in zapiralo je trge. Brez časopisja ne bi mogel kapitalizem živeti in vladati, kakor ne brez železnic in parobrodov, kakor ne brez brzjava in pošte, kakor ne brez borz in bank. Časopisje je njegov ščit in meč, njegov glasnik in prerok. S časopisjem vlada krepkeje kakor vladar z žezlom in škriatom.

Odkar se je delavstvo začelo dramiti, spoznavati svoje naloge in zbirati svoje moči, ima pa kapitalistično časopisje še poseben namen: Zapeljavati ima ljudstvo, da bi se odvrnilo od svojih potreb in interesov, pa se vpreglo v službo kapitalističnih ciljev. Nobena zvijača ni preslaba, da je ne bi kapitalistično časopisje porabilo v ta namen. Tu pisari dolgovozne, mile članke o veri in o nebesih, o cerkvi in o papežu, da bi ljudstvo pozabilo na zemeljsko življenje in njegove naloge ter izgubilo izpred oči potrebo svojega, delavskega, protikapitalističnega boja. Tam poje navdušene himne narodnosti in slavospeve jeziku in razglasa narodni boj, da se ne bi delavstvu zasvetilo, kako spretno potegne Nemec Nemcu, Slovenec Slovencu kožo čez glavo, če more. Kjer se je začelo, delavstvo zavedati, zmeša med sto laži eno resnično vest o socializmu, da bi tem lože preslepilo delavce, češ, da je vsem slojem

pravično. Danes se laska ljudstvu, jutri ga preslepi. Resnično služi le tistim, ki mu dajejo kruha: Proti delavskemu kapitalizmu.

Spričo vsega tega ne more ostati slepo slovensko delavstvo.

Razvoj našega časopisja do tiste stopnje, da be kos meščanskemu, je pogoj delavskim uspehom in končni delavski zmagi. V svojem časopisju si mora delavstvo ustvariti tako orožje, ki se lahko uspešno vihti. Naše časopisje se mora tako izpopolniti, da bo lahko služilo vsem svojim namenom. In teh je mnogo na vse strani.

Ali pa je to mogoče?

Ne bodimo malodušni, pa si priznajmo, da je. Le dobre, čvrste volje je treba med vsemi sodrugimi.

Ozrimo se nekoliko: Nemški sodrugji imajo dnevnik «Arbeiter Zeitung» in «Arbeiterwille», na Češkem in na Moravskem snujejo nove dnevnike. Češki sodrugji imajo dnevnik: «Pravo Lidu» v Pragi, «Rovnost» v Brnu, «Dělnické Listy» na Dunaju; v Plznu se snuje nov češki dnevnik. Za poljske delavce izhaja v Krakovu dnevnik «Naprzod», hrvatski sodrugji bodo s 1. majnikom izdajali «Slobodno Riječ» dnevno. O nestetih drugih političnih, strokovnih, znanstvenih, ženskih, mladinskih, satiričnih listih sodrugov teh narodnosti kar ne govorimo.

Zakaj ne bi bilo med Slovenci vsaj deloma to mogoče?

Pomislimo: V Ljubljani in bližnji okolici je 2700 delavcev strokovno organiziranih. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah je bilo v Ljubljani 1366 socialističnih glasov. Meseca maja 1907 so dobili socialno-demokratski kandidati 17.000 socialno-demokratskih glasov in od tega časa se je število sodrugov močno pomnožilo. Kako bi torej bilo nemogoče, da bi «Rdeči Prapor» dobil 10.000 naročnikov, če bi bila povsod dobra volja, če bi sodrugji sami sebi dopovedali, da je vsak napredek njihovega časopisja velikanski njihov politični in gospodarski napredek? A če bi «Rdeči Prapor» dobil tako število naročnikov, tedaj bi lahko dali sodrugom list, da bi bili ponosni nanj in bi se ga veselili.

Razumemo, da je za to treba nekoliko žrtv. Ampak sodrugji morajo razumeti, da ni nobenega boja in nobene zmage brez žrtv ter da žrtvujejo sebi, kar žrtvujejo za svoje časopisje, ki ne služi in ne koristi nikomur kakor njim.

Konec mora biti tega žalostnega položaja, da smo s časopisjem zaostali za vsemi narodi. In konec ga bo, če stori vsak sodrug svojo dolžnost če se vsak naroči, če ga vsak razširja in mu vsak pridobiva novih odjemalcev.

Zdaj, ko začne «Rdeči Prapor» izhajati po trikrat na teden, je najlepša prilika za agitacijo. Kdor je dober sodrug, ne bo miroval, dokler ne pridobi «Rdečemu Praporu» nekoliko novih naročnikov.

S prvim aprilom 1909 začne

„Rdeči Prapor“
izhajati vsak torek, četrtek
in vsako soboto

ter bo veljal:

za celo leto	14.— kron
za pol leta	7.— „
za četrt leta	3.50 „
na mesec	1.20 „

Vse dosedanje naročnike prosimo, naj naznanijo upravništvu, če bodo poslej sprejemali po tri številke na teden ter naj določijo diferenco naročnine, da ne nastanejo nobene ovire v dopušljanju.

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj priporočajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in kavarnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Avstrijsko strokovno gibanje v l. 1908.

Leto 1908. je bilo zelo revno glede na pomembne dogodke za avstrijsko strokovno gibanje. Začenjajoča kriza je ohromovala akcijsko močnost, strokovna delavnost pa je stala vidno pod znaki depresije.

Kriza ni prišla v Avstrijo hitro in ne da bi se popreje ne slutila. Konjunktura ni bila tako pomembna kot v drugih industrijskih državah, zato ni bilo nazadovanje konjunkturalne enake padcu. Konjunktura je začela padati v prvi polovici l. 1908. ne hitro, polagoma ali nezadržno. Tudi ne pri vseh industrijskih panogah. N. pr. železarska, kovinarska in strojna industrija je vzdržala do konca 1908, ker je imela večja naročila za železnice. Nasproti temu pa je zadela najpogrejši predilniški industriji, ki je doslej v konjunkturi korakala na čelu.

Poročila o skrčevanju podjetij se gromadijo. Mase odpuščenih delavcev iz predilniških tovarnen se množe. Znatno izgubo dela je končno povzročil boj kot v Turčiji, ki je zlasti pogubno vplival na predilniško industrijo. Steklarska industrija in pa stavbniška stroka sta bila poleg predilniške industrije še najbolj prizadeti. Kriza se je zlasti proti koncu l. 1908. opazila. Danes moramo z gotovostjo računati, da bo l. 1909. še znatno poslabšalo konjunkturo.

Radi krize so trpele naše strokovne organizacije v vsakem oziru. Da je število članov še vedno ostalo tako visoko, je pripisati dejstvu, da so res naše strokovne organizacije trdne v vseh ozirih. Skupne organizacije so v tem tako neugodnem letu izgubile komaj 8.000 članov, in sicer je bilo valovanje tako-le: 25.000 jih je odstopilo, 17.000 pa pristopilo.

Ta izguba je sicer bridka, ali kdor pomisli na vse okoliščine, mera biti zadovoljen, da je sploh še tako ostalo.

Poglejmo samo poročila posameznih strokovnih organizacij, opazili bomo takoj eno, namreč: izvanredno visoke izdatke, zlasti za brezposelne člane. Okrog 2.000.000 kron so izdale l. 1908. naše organizacije samo brezposelne podpore. Pol milijona več kakor l. 1907. Pri posameznih organizacijah znašajo izdatki za brezposelnost, za potovanje in potrebe članov trikrat več kot v prejšnjih letih.

Iz poročil posameznih strokovnih Zvez je dalje razvidno, v katerih strokah se je kriza bolj, oziroma v katerih se je hujše občutila. Čim hujše je bila kriza, tem mučnejše je bilo za organizacije.

Zveza pekarskih pomočnikov je obdržala svoje članstvo, tudi finančni položaj je ostal enak. Unija rudarjev je pomnožila svoje vrste z 30.716 na 32.613. Izdatki za brezposelnost so pri nji neizmerno visoki. Centralno društvo podobarjev in livarjev ni izgubilo mnogo članov; Zveza pivovarniških in sodavskih delavcev je celo celih 1000 članov na novo pridobila. Društvo knjigovozov pa je zelo trpelo vsled krize. Njegovi izdatki za brezposelne so grozno veliki. Zveza tiskarjev zaznamuje v l. 1908. dobe mirnega razvoja. 1000 novih članov je pridobila, in stanje premoženja se je pomnožilo za 40.000 kron. Občutna izguba je zadela delavstvo v kemični industriji, število članov je padlo od 20.027 na 18.620. Na podporah je zveza kemičnega delavstva izplačala 95.014 kron. Strokovno društvo krovcev je napredovalo.

Zveza strugarjev je pa bila po krizi prav zelo prizadeta, samo brezposelne podpore je izplačala 60.607-50 kron. Splošno strokovno in pravarstveno društvo železničarjev je doseglo v l. 1908. velikanske vspehe, zvišalo se je pa tudi število članov od 51.832 na 56.000. Malo društvo brivskih pomočnikov tudi lepo napreduje. Osrednjo zvezo steklarskih delavcev je pa kriza na vso moč hudo zadela; prav obilo članov je odpadlo — a kljub temu se premoženje ni zmanjšalo. Člani so se pokazali zelo požrtvovalni. Zveza trgovskih in prometnih uslužbenecv je napredovala. Kriza je prizadela največ — blagajni, članstvo jo je že preneslo. Zveza lesnih delavcev je bila v l. 1908. zamotana v celo vrsto težkih bojev, ali kljub vsemu je pridobila 2000 novih članov. V l. 1907. je bilo v tej zvezi 7925 brezposelnih, ki so prejeli 130.940 kron podpore v l. 1908. pa jih je bilo brez dela — 9350, kojim se je izplačalo 210.400 kron. Zveza strojarjev je izgubila nad 400 članov; blagajna je bila tudi občutno prizadeta.

Lepo se je razvijala zveza poljskih in gozdnih delavcev. Zveza slikarjev in pleskarjev je obdržala dosedanje člane in pomnožila svoj imetek. Centralno društvo zidarjev je pa zelo trpelo. Izgubilo je skoro 4000 članov. Vzrok je, ker se je zelo malo sidalo. Tudi zveza kovinarjev je izgubila okrog

1000 članov. Konec 1907 jih je bilo 63.790, konec 1908 pa jih je ostalo 62.787! Premoženje pa se je približalo že milijonu kron!

Zveza kamnosekov je zvišalo članstvo, pravtako Strokovna zveza tobačnih delavcev in delavk. Lep napredek je pokazala Unija opekarjskih delavcev ter zveza tesarjev, ki je znatno pomnožila svoje člane.

I. t. d. i. t. d. Ni nam mogoče omenjati v tako kratkem poročilu vseh zvez, unij in društev. Na sploh se more le reči, da ni ravno najboljše, pa tudi slabo ne. Gotovo je, da bodo naše strokovne organizacije takoj znatno napredovale, ko pojenja kriza in nastopi le nekoliko ugodnejša konjunktura. Brez dvoma je, da kriza izčrpa moči in opravičeno je povsem, če državna strokovna komisija poroča o l. 1908. svavi pred cepljenjem moči in sil.

Strokovno gibanje mora ostati enotno, ako hoče res doseči svoje namene.

Naš zbor.

O organizaciji poroča sodrug

Ivan Kocmur:

Znamenje stalnega razvoja socialno-demokratske stranke je, da ga skoraj ni zbora, na katerem ne bi imeli obravnavati o organizaciji. Socialna demokracija ima organizacijsko ogrodje, kakršnega nima nobena druga stranka; v glavnih črtah so ji organizacijske oblike odkazane že z dejstvom, da se opira na delavstvo in da vodi politični boj. Toda stranka, ki bi si paragrafirala organizacijo in bi si hotela tudi iz njene oblike napraviti neizpremenljivo načelo, ne bi bila živa stranka. Razmere se izpreminjajo in mi moramo tem izpremembam slediti tako, da jih vedno lahko obvladamo. Že razvoj stranke nas sili na predelavanje in izpopolnjevanje organizacijskih oblik. Ko je bila stranka še v povojih, je zadostovala najprimitivnejša oblika; statuta skoraj treba ni bilo. Čim bolj pa narašča, tem bolj prihajajo nova vprašanja, ki se morajo reševati. Za organizacijo nam mora biti predvsem merodajno to, da smo bojovna stranka. Tista oblika je najboljša, ki nam v gotovem času in v gotovih razmerah omogoča največ prostega gibanja, najkrepkejši nastop in največ praktičnih vspehov. Ker pa ima naša stranka različne naloge in je treba opravljati vse, mora biti delo tako razdeljeno, da se lahko stori vse kar je potrebno. Delitev dela je tem važnejša in resnejša naloga, čim bolj se stranka razvija in čim bolj se množe njene zadače. Pri vsej delitvi pa mora biti delo sistematično; vsak del mora opraviti svoje naloge, cela stranka pa vse in vse delo se mora gibati v čim bolj ravni črti proti cilju. Če se na enem mestu nakopiči preveč dela, tedaj ni posledica, da bi delo obrodilo toliko več sadov, marveč nastane stagnacija. To nam dokazuje mnoge izkušnje, ki smo jih imeli v stranki. Organizacija mora biti torej tako izvedena, da pospešuje praktično delo. Statut, ki je predložen današnjemu zboru, ima ta namen. Temelji na delitvi in na sistematičnosti dela, gre pa tudi za to, da se izključi vsak dyom in ima vsak del natančen pregled navzgor in navzdol. Vsled tega je tudi statut mnogo obširnejši nego je bil doslej, kar mu pa gotovo ne bo škodovalo. Nekatero določbo so se v novem statutu iz praktičnih razlogov izpremenile. Ker pa bo tudi ta načrt izročeni komisiji za redakcijo predlogov in bo poročilo komisije služilo za podlago debati na zboru, se omejujem za sedaj na svoj kratki referat pa priporočam, da se delegatje v svoji debati ne spuščajo v posameznosti, o katerih bo prilika govoriti, ko bo zboru predloženo poročilo komisije. Omeniti pa hočem še na kratko, da bo treba tudi skrbeti za pomnoženje strankinih dohodkov. Množe se naloge, s tem pa tudi izdatki. Naravno je, da strankin davek v naših razmerah še za normalne potrebe ne zadostuje; revščino čutijo krajne in okrajne organizacije, še veliko bolj pa deželne in izvrševalni odbor. Člani zahtevajo od stranke gibčnost, zahtevajo delavnost, hočejo videti vspehe, a za vse to je treba tudi gmotnih sredstev, katerih pa člani ne dajo stranki toliko, da bi mogla izpolnjevati vse svoje naloge. Treba bo gledati, da se strankin davek bolj redno plačuje in da dobi tudi izvrševalni odbor, kar mu gre. Ampak vsi vemo predobro, da to ne more zadostovati. Ustanoviti je treba pri izvrševalnem odboru tajništvo, o katerem se je že sklepalo, pa se doslej sklep še ni izvršil, ker ni bilo nikoli še dosti sredstev za ta namen. Tajništvo je pa nujno potrebno, ker ni mogoče, da bi ljudje, ki so z drugimi deloma tako preobloženi, da jim ne ostane nobena prosta minuta, opravljali še vse tisto delo, ki ga more opraviti le človek, če nima nobenega drugega

opravka. Od izvrševalnega odbora se vedno zahteva, da naj bo vsak hip na visini razmer; izvrševalni odbor bi gotovo rad ustregel vsem opravičenim zahtevam, ampak tedaj morajo tudi člani stranke vršiti svoje dolžnosti in omogočati akcijsko zmoglost. Priti moramo do tega, da bo imela stranka sklade v gotove namene, tako da je ne bodo mogli presenetiti nobeni dogodki. Doslej je bilo pri nas vedno tako, da so nastale največje skrbi, kadar so se razpisala te ali one volitve. Kajti nikdar ni bilo denarja za boj in šele, ko smo bili že na pragu volitev, se je moralo nabirati za volilni sklad. Tako je tudi z drugimi nameni in tako nabiranje je včasih zelo težavno in ozlovolji posameznike. Za vse potrebščine pa tako kolekcije itak ne zadostujejo. Stranka bo morala torej skrbeti, da si odpre nove vire; nekaj bi lahko nesle brošure; kakor pri socialističnih strankah drugih narodov bi kazalo, vpeljati majske znake, strankin kolek, vžigalice i. t. d. Sodruga, ki imajo v tem oziru dobre ideje, bi prosil, da jih ne skrivajo, ampak da nam jih v debati razkrijejo. Statutov načrt pa priporočam generaliter, specialna debata naj bi se pa izyršila, ko se načrt vrne iz komisije. (Odobranje.)

O Taktiki poroča sodrug

dr. Henrik Tuma.

To poročilo smo že objavili.

Predsednik

otvori debato o organizaciji in taktiki.

Petojan (Pulj):

V načrtu novega statuta pogrešam točko, ki je po mojem mnenju zelo važna. Politčna stranka se mora opirati na sodruga, ki so v strokovnih organizacijah. Lahko se reče, da so strokovne organizacije tisti rezervoar, iz katerega zajema politična stranka svoje člane. Mi tudi računamo v mnogih slučajih na strokovne organizacije, katere je ustanovila socialna demokracija. Torej moramo tudi kolikor največ mogoče skrbeti zanje. Če bodo strokovne organizacije močne, bo gotovo tudi stranka močna. V statutu naj se torej pove, da mora biti vsak strankin pristaš član svoje strokovne organizacije. Določiti se mora tudi, da mora vsak član stranke priznati strankin program. Ostati moramo na stališču, da smo delavska stranka. Delavce bomo gotovo dobili; delavca pripelje njegov nagon prejalisej v socialno demokracijo. Če tudi pride v drugo stranko, mora enkrat spoznati, da tam ni njegov prostor. Nisem pa zato, da bi skušali pridobiti male obrtnike in kmete, ki so glavna ovira proletarski stranki, ker nimajo razrednega zmisla. Naš boj mora biti razredni boj.

Anton Kristan (Ljubljana):

Sodrug Petojan ima s svojim predlogom gotovo dobre namene, ampak zgrešil je cilj. Naša naloga kot stranka ni skrbeti za strokovne organizacije. Petojan bo gotovo razumel, da me ne vodijo nikakršni nameni proti strokovnim organizacijam; sam sem strokovni tajnik in naravno je, da mi je razvoj strokovnih organizacij zelo pri srcu. Toda danes smo tukaj na zboru stranke. In tukaj pravim: Mi bi bili lahko veseli, če bi bila organizacija stranke tako čvrsta, kakor je naša strokovna organizacija. Mi imamo v Ljubljani 2600 strokovno organiziranih delavcev. Ti delavci so socialni demokratje; to je gotovo. Ampak vprašajte, če so politično tako organizirani kakor bi morali biti. Če bi vsi slovenski, strokovno organizirani delavci redno plačevali strankin davek, tedaj bi bili lahko zadovoljni. Prepustimo strokovnim organizacijam njihovo delo. Postaviti se moramo na stališče, da je politična organizacija ločena od strokovne. To drugače tudi ne more biti, ker so smotri različni. Praksa je lažja, če ima vsaka svoj delokrog. Naša skrb mora biti zdaj, da ustanovimo politično tajništvo, da pridemo s političnim delom naprej in da izpopolnimo svojo organizacijo; če pridemo do ustanovitve različnih strokovnih listov, mora biti naša politična organizacija tako izvedena, da ne bo čutila udarcev, ampak da jo bo osamosvojitev strokovne organizacije še pospešila.

Šuligoj (Gorica):

Vsi priznamo važnost strokovne organizacije, vemo pa tudi da strokovna organizacija ne more opravljati nalog, ki jih ima politična organizacija. Druga brez druge ne more biti.

Etbin Kristan (Ljubljana):

Vpoštevajmo referentovo priporočilo, da se zdaj ne vodi specialna debata o strankinem statutu

in ne pozabimo, da imamo na razpravi tudi taktiko. To se pravi: Vprašanje, kako nam je v določenih razmerah ravnati, da dosežemo čim več praktičnih uspehov kot socialno-demokratska stranka. Brez ozira na časovne razmere mora biti stranka vedno socialno-demokratska in ne sme nikdar puščati načela z oči. S tem pa ne pravim, da naj se preveč bavimo s tistim teoretiziranjem, ki išče dlako v jajcu in ki je tudi velikim strankam že dosti škodovalo, dasi so imeli teoretiki najboljše namene. Tudi mi ne bomo izhajali brez teorije in morda je res, da je včasih pri nas toliko teorije premalo, kolikor je n. pr. pri Nemcih ali pri Italijanih preveč. To prihaja seveda največ odtod, ker so vsi, ki se sploh bavijo z rečjo, s praktičnim delom tako preobloženi, da jim ne ostane časa za teoretiko, tudi če imajo za to več zmisla in pogojev v sebi kakor za prakso. Če bi se v tem oziru dosegla razbremenitev, bi bilo gotovo koristno, ker končno vendar ne smemo pozabiti, da se socialno-demokratska stranka opira na znanost, tudi če se zavzre izraz «znanstvena stranka». Ako se izvrši reorganizacija, se bo gotovo tudi na tem polju kaj izboljšalo. Priznati pa moram, da ne želim danes prav preveč teorije o vprašanju strokovne organizacije. Tako debato sem doživel na zadnjem zboru italijanske socialne demokracije in reči moram, da se mi ni zdela kdove kako plodna. Že davno velja v Avstriji sploh na vzajemnih sklepkih utemeljena navada, da priporoča strokovna organizacija svojim članom politično, politična pa strokovno. Več se pa ne more zahtevati, ker bi vsak drug sklep ostal na papirju. Če bi statutarčno zavezali člane političnih organizacij, da morajo biti vpisani v strokovnih, tedaj bi dosledno tudi strokovna organizacija morala od svojih članov zahtevati, da bodo politično organizirani. Tega pa že z ozirom na naše reakcionarne zakone ne more. Da pridobiva strokovna organizacija lažje redne člane, je umevno. Ona pomeni za delavce vsakdanji kruh. Politična stranka pa mora imeti cilje bodočnosti pred očmi. Spoznanje teh ciljev je pa težje. Zanje ne zadostuje čut, ampak razumevanje. Samo na to se ne smemo zanašati, da se bodo strokovno organizirani delavci že tudi politično organizirali. Saj ne zadostuje, da dobimo od ljudi strankin davek, ampak stranka se mora zanašati na zavednost svojih članov, katera je le tedaj gotova, če sloni na popolnem razumevanju socialističnih ciljev. Da bo stranka krepka, je treba, da vsak njen član natančno ve in lahko sebi in nasprotniku dokaže, da za delavca ni rešitve brez socializma. Taktika je za nas tudi vprašanje vzgoje. Omenjam, da se je napravil v Ljubljani važen korak z ustanovitvijo delavske šole. V prvi vrsti je pa taktika vprašanje boja. (Govorniku se dovoli še 10 minut.) To vprašanje dobiva za nas vedno več važnosti, ko se množe naši boji na vseh koncih in krajih. Omenjam lo različne volitve v občinah, v deželah, za državni zbor, za avtonomne institucije delavstva. Tu si moramo biti na jasnem, kakšna je naloga socialne demokracije. Ali smemo biti oportunisti? Če se smatra oportunistem tako, da storimo vse, kar je z ozirom na naša nepremična načela najbolje, da nam pomaga do uspeha, tedaj sem tudi jaz oportunist. Toda če je oportunistem samo obzir na časovni uspeh, tedaj socialist sploh ne more biti oportunist. Tudi slovenski socialisti bi lahko imeli že različne mandate, če bi hoteli biti taki oportunisti; bolje da jih nimamo za tako ceno. Če bi se imela smatrati Bernsteinova beseda «Ziel ist nichts, Bewegung ist alles» tako, da je cilj za socialiste samo prazna beseda, tedaj bi obrnil rek in bi dejal «Bewegung ist nichts, Ziel ist alles.» Ne pojmujem Bernsteinovih besed v tem zmislu, ampak le povdarjam, da se bo delavstvo gotovo gibalo, tudi če nas ne bi bilo, ker ga goni bič kapitalizma; ampak naša naloga je, spraviti gibanje v tisti tir, ki drži nedvomno k cilju. Priznam pa, da je marsikomu težko, vpirati pogled samo v zadnji, tako oddaljeni cilj, da včasih navidezno splahne na horizontu. Tudi na poti je treba pokazati množici bližje, prej dosežne cilje, ki pa morajo biti seveda v direktni smeri k glavnemu cilju. Postaviti take cilje, ki imajo agitatorično moč, ki delavstvu demonstrirajo njegov napredek, je naloga taktike. Eden teh ciljev mora biti zdaj za nas demokratiziranje volilnega reda za deželne zbornice in potom deželnih zborov za občine. Povedati moramo sicer, da so deželni zbori za nas samo prehodni cilj, kajti narodna avtonomija, za katero se bojujemo, bo obračunala tudi s temi karikiranimi ostanki

fevdalnega pseudokonstitucionalizma. Ampak dokler so razmere še tako močne, da drže deželne zbornice, si mora delavstvo priboriti pot vanje. Ta cilj ni nedosežen. Če proklamiramo boj za deželnozbornsko volilno pravico, ne postavljamo samo malika pred množico. Boj za državnozbornsko volilno reformo je bil tudi dolgo navidezno brezupen. Vpoštevati moramo ob vseh težavah tudi nekatere ugodne okolnosti, pred vsem to, da je glavni naskok na veleposestniške kurije, ki so v naših deželah večinoma to, kar velekaptalistične kurije. Do živoga jim pride najprej delavstvo, če prime kapitaliste na gospodarskem polju. V tem je pa tudi boj za narodno avtonomijo, o čemur se lahko prepričamo, če pogledamo narodne razmere v naših krajih. In le tako pridemo do tiste splošne avtonomije, ki jo lepo razlaga sodrug dr. Tuma. Avstrija seveda ni Anglija; ona ne zida od spod navzgor, ampak tlači navzdol. Zato se bomo morali za občinsko avtonomijo bojevati sami, in se ne smemo zanašati na tisto demokratizacijo občin, ki jo obljubujejo na pr. krajski klerikalci.

Konec seje ob 1/2 1. uri opoldne.

Četrta seja.

Pondeljek, 1. svečana popoldne.

Predseduje Tokan.

Nadaljuje se debata o organizaciji in taktiki.

Glumac (Šibenik):

Če hočemo v Dalmaciji določiti svojo taktiko, moramo paziti na dvoje: Na cilje socializma in na taktiko nasprotniških strank. V Dalmaciji so vse stranke socialno-nazadnjaške od Frankovske do Smodlakove, ki se imenuje naprednjaška. Naša taktika je vedno principierna in vse uspehe, ki smo jih dosegli, imamo pripisati načelnosti. Naše ljudstvo je vseskozi dovzetno za socializem; lahko bi dejal, mi imamo rojene socialiste. Seveda je to večinoma socializem občutkov, ta pa vtira pot socializmu spoznanja. Ne morem se strinjati s Petejanovim predlogom. Mi imamo v Dalmaciji množice, ki jih lahko pridobimo za socialno-demokratsko stranko, katerih pa vsaj sedaj še ne moremo strokovno organizirati, ker ni strokovnih organizacij zanje. Tiste branše, ki imajo svoje organizacije, pa dobivajo člane tudi brez pritiska od strani politične stranke. Mi bi le ovirali svoje delo, če bi se sprejel Petejanov predlog.

Petejan (Pulj):

Obžalujem, da se me je slabo razumelo, ali pa da so me hoteli nekateri slabo razumeti. Moje mnenje je bilo čisto enostavno: Vsak član politične organizacije mora biti strokovno organiziran, če obstoji za njegovo stroko organizacija. Moja želja se utemelji na izkušnjah, ki jih imam. Spoznal sem v Istri, da imamo preveč sodrugov, ki zamenjujejo strokovno organizacijo s politično. Eni mislijo, če so strokovno organizirani, da so s tem že tudi člani politične organizacije in da jim ni treba nič več skrbeti za politično stranko. To mnenje je semtrtja celo med strokovnimi voditelji. Zato menim, da se morate prav v naših razmerah strokovna in politična organizacija čim tesneje združevati in druga drugo kontrolirati.

Mlinar (Ljubljana):

Glede debate, ki je sedaj na redu, mi je omenjati, da ni mogoče spravljati strokovne organizacije naravnost v stik s politično organizacijo, dasi je želeli, da so strokovno organizirani delavci tudi politično organizirani; to pa je vprašanje vzgoje. V agitaciji sem odločno za to, da se nastopa pri agitaciji jasno. Dober agitator ni seveda tisti, ki skuša samo z lepimi besedami prepričati svojega nasprotnika, nego prepričati ga je treba z argumenti. Glede tajništva imam omenjati, da ni priporočati ustanovitve tajništva na podlagi okrajnih organizacij. Okrajne organizacije kot take imajo itak premalo dohodkov in bi bili dohodki za tajništvo jako negotovi. Tudi za izvedbo organizacije (to sicer ne spada sem, vendar se mi zdi potrebno omenjati že tukaj) je treba jasne in pozitivne forme, da se zagotovi jasen pregled o stanju naše politične stranke in tudi potrebne dohodke za nujnosti. Osnovati bi se morala za posamezne volilne okraje nekakšna društva, ki bi tvorila člane in podpornike. Oboji bi se imenovali pripadniki stranke, ker ravno izpolnjujejo dolžnosti, ki jih določa stranka. Tudi čestne organizacije, ki so sedaj v navadi, niso prav praktične. Te bi morale skrbeti po mojem mnenju najprej za katastrofe volilcev in pristavev stranke. Želim, da komisija za pregledovanje predlogov to vpoštevata. (Dalje.)

Politični odsevi.

Vojna ali mir?

Koncem pretečenega tedna so se križale vesti, ki so zopet vznemirjale vso javnost. Dočim se je v prvih dneh trdilo, da je Srbija Rusiji izjavila, da odjenja od zahteve po teritorialni kompenzaciji, s čimer bi bil položaj hipoma pomirjen, so potem sledile vsakovrstne utajitve, o katerih ni nihče vedel, kaj je resnica, kaj pa laž. Položaj za srbsko vladu je bil gotovo neugoden, če se pomisli, da se je dolge mesece ščuvalo in ljudstvu sugeriralo, da Srbija lahko zmaga, končno pa je bilo treba priznati, da je bila vsa hujskarija brezuspešna. Zato je tudi lahko razumeti, da se je vlada obotavljala z resnico. Zdaj pa bo morala vendar z jasnostjo na dan. Po neštetihi nerodnostih je avstrijska diplomacija končno vendar iznašla korak, s katerim lahko varuje svoj velelastniški ponos in prisili Srbijo do jasne besede, ne da bi jo žalila. Doslej kažejo znamenja, da bo ta korak uspešen.

Dne 6. t. m. je avstrijski poslanec grof Forgach v Belemgradu srbskemu ministru za zunanje zadeve dr. Milanoviču sporočil, da Avstrija vsled dosedanega stališča Srbije glede na Bosno ne bo mogla 1. aprila ponoviti trgovinske pogodbe z Avstrijo. Ako pa je Srbija svoje stališče v zmislu veselih izpremenila ter želi prijateljskih odnosajev z monarhijo, bo to poslanik na Dunaju naznanil. Potem je Avstrija pripravljena pogajati se s Srbijo glede na trgovinske in prometne zadeve.

Ker je v tem vprašanju že tudi obljuba, da Srbija lahko dobi gospodarske ugodnosti, je precej upanja, da bo srbska vlada porabila priliko za spravo. Srbija baje odgovori Avstriji v osmih dneh.

Zaradi ogrske samostojne banke, ki jo hočejo na vsak način dobiti madžarski radikalci, je položaj na Ogrskem zelo kritičen. Na čelu radikalnih elementov stojita Justh in Hollo. V zbornici je Hollo podal formalen predlog: «Zbornica naj sklene, da se ne podaljša bančni privilevij, ki zapade koncem leta 1910. Vlada naj takoj izdela načrt za samostojno ogrsko banko, ki naj sklene pogodbo, naj se ustanovi popolnoma samostojna ogrska banka.» Ministrski predsednik Wekerle je energično pobijal predlog, češ, da niso še končana pogajanja z avstrijsko vladu. Glasovanje se je odložilo, toda razpoka med koalicijskimi strankami je tako velika, da se splošno pričakuje razpad koalicije in sedanje vlade.

Zakon bivšega katoliškega duhovnika je veljaven, če je prestopil na drugo vero, preden se je poročil. Tako je razsodilo sodišče v Liberecu o zakonu Hermana Merza, ki je bil svoj čas benediktinec, pa je izstopil iz reda, pozneje pa tudi iz katoliške cerkve in vstopil v starokatoliško ter se poročil. Sodišče je izreklo, da je izgubila katoliška cerkev vse pravice do njega, ko je postal član starokatoliške cerkvene družbe.

Italijanski socialisti so imenovali kandidate že v 159 volilnih okrajih.

Socialno-demokratska stranka se organizira na Turskem. Prva strankina organizacija se je ustanovila v Koprilju, kjer žive Bolgari in mohamedanci. Ustanovitelj je bil Bolgar, v stranko je vstopilo več tisoč članov raznih narodnosti. Druga organizacija se je ustanovila v Skoplju in šteje tudi člane vseh ondodnih narodov.

V londonskem parlamentu je dejal zbornični tajnik Buchanan, da ima vlada najtehtnejše dokaze, da se je v Indiji organizirala zarota, ki je imela namen, zrušiti angleško gospodstvo. Zarotniki niso nameravali ustaje, ampak so delovali v časopisju. S terorizmom so hoteli vladi onemogočiti delo. Več prič v kriminalnih procesih, policijskih uradnikov, so pomorili.

Ruske grozote. Zadnji teden je vojno sodišče v Varšavi obsodilo 15 ljudi na smrt, enajst smrtnih obsodb je izreklo v enem dnevu. Pet obsojencev so obesili, ostale je generalni gubernator «pomilostil» na deset do petnajst let katorge.

Policiist kot revolucionarec. V Lodcu je zandarmerija priredila hišno preiskavo pri policijskem komisarju Rjabukinu, pri katerem je našla prepovedane spise in mnogo orožja.

Odprto pismo

drju. Otokarju Rybažu,

državnozbornskemu poslancu v Trstu.

Iz tistega političnega tabora, v katerem igrate Vi, gospod doktor, vlogo, se že nekaj časa razširja govorica, da so sedanji poslanci mestnih okrajev tržaških v državnem zboru nasprotovali podržavljenju zasebne slovenske šole pri Sv. Jakobu in specielno se meni podtika, da sem baje prosil bivšega učnega ministra drja. Marcheta, naj, oziraje se na nas, ne podržavi cirilmetodijske šole v Trstu. Pred vsem izjavljam, da je to, kar obsega omenjena govorica, **navadna laž.** Človek, ki je v javnem življenju, mora sicer ignorirati

marškatere laž, ker bi se drugače lahko zgodilo, da mu ob samem dementiranju in popravljanju ne bi ostalo časa za njegove prave naloge. Toda zadnje nedeljo ste Vi, gospod doktor, na shodu v Rojano ponovili očitjanje, ki je v Vaših ustih zvenelo tako, da Vam je najbrž večina poslušalcev verjela in smatrala Vašo trditev za avtentično.

Ker ne morem verjeti, do bi Vi, g. doktor, namenoma razširjali laži, le da bi škodovali političnemu naprotiku, Vas pozivam, da mi naznačite, iz katerega vira ste zajeli vest, ki naj bi dokazala mojo intervencijo pri ministru Marchetu proti podržavljenju slovenske ljudske šole v Trstu. Pozivam Vas na to, ker bi se moral držati Vas, dokler ne izvem, kdo je Vas informiral. Menim namreč, da ste bili mistificirani in da ste omenjeno neresnico razširjali bona fide. Toda to morate dokazati. Če Vam je bivši učni minister Marchet povedal kaj takega, tedaj seveda niste odgovorni Vi, namreč on. Tedaj imam opraviti z njim in vem, kaj mi je storiti. Gotovo pa razumete, da je Vaša dolžnost, pojasniti stvar, v kateri ste prevzeli vlogo. Vaša dolžnost je to tembolj, ker trdim, da je vest, ki ste jo kolportirali na svojem shodu, od konca do kraja zlagana.

V zadevi večkrat omenjene šole sem govoril z enim edinim ministrom, namreč s tedanjim ministrskim predsednikom baronom Beckom, kateremu sem dejal, ne le da ne nasprotujemo podržavljenju, temveč da ga priporočamo.

Kakor vidite, je torej med Vašo in mojo trditvijo diametralno nasprotje. Gotovo torej ne dvomite, da je Vaša neizogibna naloga, podati za svojo obdolžitve dokaz, odnosno to, kar ste smatrali za dokaz. Prepričan sem, da izvršite moje vabilo, pa čakam, da poveste, od kod ste dobili svoje napačne informacije.

Valentin Pittoni,
državnozbornski poslanec.

Pozor! Važno!

Volitev v VI. razredu zavarovalnice zoper nezgode je razveljavljena. 31. t. m. bo zopet volitev. Delavstvo kandidira sledeča sodruka: Andreja Baudelja, delavca v papirnici v Podgori, in Antona Kmeta, malinarja v Idriji. — Prosimo vse zaupnike, naj skrbe, da se volitve takoj izvrše; povsod (v mlinih, strojarnah, papirnicah) morajo dati gospodarji delavcem volilni listek, da ga izvoljeni zaupnik podpiše v imenu delavstva s svojim podpisom ter da nanj napiše izvoljena kandidata. **Pozor torej!! Zaupniki, na delo!**

Shodi.

Zidani most. V četrtek, 11. t. m. ob 8. zvečer predava sodrug Etbin Kristan o predmetu „Cerkve in delavstvo“. Sodrugi se vabijo na mnogostevilno udeležbo.

Celje. V petek, 12. t. m. predavanje. Dnevni red: Delavski cilji in socializem. Predava sodrug Etbin Kristan.

Pragersko. V soboto, 13. t. m. predava sodrug Etbin Kristan o socializmu.

Ptuj. V nedeljo 14. t. m. je predavanje o razmerju med delavstvom in cerkvami. Predavatelj sodrug Etbin Kristan.

Nabrežina. V nedeljo popoldne smo imeli v salonu Grudrove gostilne shod, ki nas vse navdaja z velikim veseljem. Udeležba na tem shodu je bila, zlasti z ozirom na zimski čas, zelo velika. Posebno nas pa mora zadovoljevati, da so prišli udeleženci iz vse okolice, iz Sempolaja, iz Sv. Križa, iz Prapora i. t. d. Bilo je slabo šteto 400 oseb. Za predsednika je bil izvoljen sodrug Prijatelj, za zapisnikarja sodrug Marica. Na dnevnem redu je bil politični položaj v Avstriji, o katerem je poročal sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane v obširnem, živem in poljudnem govoru na veliko zadovoljstvo vseh poslušalcev. Govornik je omenil in razložil vse važnejše politične dogodke od prvega sestanka novega parlamenta pa do njegovega zaključenja in do vojnih homatij ter je pojasnil položaj in nalogo delavstva v sedanji dobi. Končal je svoje poročilo ob burnem odobravanju vsega shoda, udeleženci so pa izražali željo, da bi imeli kmalu zopet tak shod.

Gorica. V nedeljo, 21. svečana je bil v velikih dvoranah pri Kateriniji velik shod, ki sta ga privedli jugoslovanska in italijanska socialno-demokratska stranka. Na dnevnem redu je bilo zaključenje državnega zbora. V italijanskem jeziku je poročal državni poslanec Scabar, v slovenskem pa sodrug dr. H. Tuma. Po izbornih referatih se je sprejela sledeča resolucija:

1. Zbrano delavstvo protestira proti zaključitvi državnega zbora in s tem proti onemogočenju izvršitve socialnih reform, posebno zavarovanja delavstva za starost, zakona proti kartelom, zakona proti podraženju živil in zakona za omejitve militarizma ter proti onemogočenju, da bi se potom parlamenta pravilno nadzorovala in rešila državna kriza radi aneksije Bosne in Hercegovine.

2. Delavstvo obsoja postopanje meščanskih strank in posebno nemške in češke nacionalne,

poljske aristokratske in klerikalne krščansko-socialne stranke, ki so odklonile predlog sodruga Seligerja radi pomirjenja avstrijskih narodnosti in tako vzdržujejo še za naprej šovinizem, demagoštvo in protekcionizem.

3. Delavstvo poziva vlado, da nemudoma otvori državni zbor in obenem sestavi tako ministristvo, ki odgovarja parlamentarnim načelom in demokratičnemu parlamentu, sestavljenemu na podlagi splošne in enake volilne pravice.

4. Poziva se delavstvo, da nastopa solidarno in internacionalno za volilno pravico za državni zbor, za deželne zборе in za vsa javna zastopstva in da zahteva nemudoma rešitev vprašanja splošne in narodnostne avtonomije.

Domače vesti.

O napredovanju nemštva v Istri piše vse slovensko in hrvaško časopisje po puljskem „Omnibusu“ približno sledeče: „Zadnji čas se opaža zopet sistematično prodiranje nemštva na jug. To prodiranje podpira tudi vlada. — Glavno sredstvo prodiranja so razni „Kurortni“ in podpiranje prometa tujcev, kar ima za posledico priseljevanje in zahteve teh priseljencev po šolah in drugih sredstvih njihovega širjenja. Zadnji čas postaja delovanje intenzivnejše s pomočjo dveh nemških društev: Schulvereina in Südmarke. Südmarka že deluje v Opatiji, Lovrani, Cigalah, Porto Rose, Pulju in drugod, a zdaj je začel Schulverein, ki je nedavno osnoval podružnice v Pulju, Opatiji in Lovrani. Nemci so že razsuli po Istri svoje oaze z različnimi hospicji, kopališči, „Kurortni“ in sličnim, in zdaj gredo naprej. Vsi vemo, kako so prišli v Opatijo in v kakšni nevarnosti za nas je ta kraj. Brioni so njihovi, zdaj so obrnili pozornost na Cigale in Lovrano, a že segajo tudi v Medolin, Sustjepan in Porto Rose. Ampak oni se tudi zavedajo svoje moči in ne taje svojih načrtov, ampak jasno pravijo, da morajo postati gospodarji na našem morju. Država pa jim gre v vsem na roko. V Pulju jim vzdržuje ljudsko šolo z 12 razredi in ženska šola se je otvorila to leto, poleg tega gimnazijo in realko, ne računajoč na mornarične šole. V Opatiji je ljudska šola Schulvereina, in država plačuje učitelje, ki delujejo na tej šoli. Za nas pa nima dovolj učiteljev, ampak jih mora nameščati in plačevati naša družba, kakor se je to zgodilo v Lovrani. V Lovrani se otvarja šola in učiteljski nemški dom. Za te šole pa hoče država namestiti zdaj posebnega šolskega nadzornika.“ — Tako je. Ampak še lani so se istrski narodnjakarji družili politično z Nemci in še danes favorizirajo mornarico, ki bolj pospešuje nemštvo kakor vsi „Kurortni“. Puljski „Narodni Dom“ je bil zavetišče germanizatorjev in „Omnibus“ je objavljal oklice na starše, naj vpisujejo otroke v nemško šolo. In ko so socialni demokratje že pred leti opozarjali na napake te samomorilne politike, so jih narodnjakarji imenovali narodne izdajalce. Kadar je prepozno, pa kriče.

Za ljubljanskega podžupana je bil na zadnji seji občinskega sveta izvoljen dr. Ivan Tavčar.

V upravnem svetu „Mostne hranilnice“ v Ljubljani je zopet izvoljen dr. Oražen.

Deželnoborske volitve na Stajerskem so zdaj uradno razpisane. Ker je razpis datiran z dne 28. svečana, bodo imeli v splošni kuriji vsi tisti volilno pravico, ki so 28. februarja že eno leto prebivali v enem kraju in ki so bili takrat že 24 let stari. Volilni dnevi so sledeči: 7. maja splošna kurija; ožje volitve 14. maja; kmečke občine 17. maja; ožje volitve pa 22. maja eventuelno 27. maja; pri dveh mandatih so namreč mogoče dvojne ožje volitve; trgi in mesta 24. maja; ožje volitve 28. maja in 2. junija.

Čudne razmere. Tovarnar Žabkar v Ljubljani misli, da bo vse kar tako še v naprej ostalo kakor doslej, vkljub temu, da smo morali že pisati o stranišču v njegovi tovarni. Nekdaj, to je pa že dolgo, smo morali pisati o straniščih pri Tönniesu in sedaj je tam vsaj čednost. Ker pa hoče gosp. Žabkar, da javnost še kaj izve, povemo danes, da morajo delavci hoditi po lestvi in tudi skozi okno v stranišče — vrata so sneta in leže na tleh v luži nesnage. Če je to lepo in častno, potem priskrbimo kolajno za nesnago g. Žabkarju. Zahtevamo pa, da ne bo še v naprej neki R. opravljal potrebe v delavniških prostorih, da mora vajenec nositi v stranišče in izpirati posodo. Vajenec naj ima slučajno rane ali opraske na roki, kar se pri ključarskem delu hitro dobi, tista posoda je pa zleznata in zarjavela, pa nastane lahko krvno zastrupljenje.

Za deželnoborske volitve na Koroškem so kandidirali slovenskih narodnjakov: V kmečkih skupinah: 1. Velikovec Dobilavac; grebinski župan Fl. Eiersdorfer v Ravžu; 2. Plibek-Zeleznakaplj Fr. Grafenauer, drž. poslanec in posestnik na Brdu, event. Val. Podgore v Celovcu; 3. Beljak-Paternion-Rožek; Jan. Vošpernik, posestnik v Zg. Jezercih pri Vrbi; 4. Trbiž-Polikloster; Jožip Škrbina, p. d. Kazin, posestnik in živinodržavnik v Hudih Doh pri Vratab. — 5. Celovec-Velkovec, Dobrlavas, Plibek in Zeleznakaplja. Fr. Grafenauer, drž. poslanec in posestnik na Brdu.

Železniška nesreča. Dne 2. t. m. ob 1/4. zjutraj sta kidala delavca Pavel Mesarek in Fr. Gajnik sneg na progi tovrnega kolodvora v

Diemlachu, postaje Bruck ob Muri med tem, ko je stroj premikal tovorne vozove. Ko se je približal premikalni stroj tiru, kjer sta delala, se je Mesarek omaknil na levi, Gajnik pa na desni tir. V tem trenutku se je približal poštni vlak od Dunaja; temu se je hotel Mesarek zopet umakniti, a je prišel pod stroj premikalnega vlaka, kateri mu je odrezal obe nogi in desno roko. Mesarek je v sredo umrl.

Sodrugi, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agilirajte „Rdeči Prapor“! Povsod za

Socialni pregled.

Puljska konferenca. Okrajna organizacija jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Pulju je imela v nedeljo, dne 28. svečana popoldne, dobro obiskano konferenco v dvorani „Arco Romano“. O delovanju organizacije v pretečenem letu je poročal sodrug Petejan. Potem se je podalo blagajniško poročilo. Oboje se je vzelo na znanje. Na to je sodrug Petejan obširno poročal o zadnjem strankinem zboru ter je temeljito tolmačil predloge, ki so bili tam sprejeti. Tudi to poročilo se je vzelo z zadovoljstvom na znanje. Potem je poročal o bodočih občinskih volitvah v Pulju ter je razložil volilni red in razmere, o katerih je „Rdeči Prapor“ že poročal v posebnem dopisu. Sodrugi Petejan je predlagal sledečo resolucijo:

Okrajna konferenca jugoslovanske socialno-demokratske stranke sklene:

1. Stranka pri bodočih občinskih volitvah v splošni kuriji II. okraja ne imenuje svojih kandidatov, temveč prepušča volilni boj meščanskim narodnim strankam in priporoča svojim pristašem abstinenco.

2. Kar se tiče mestnih okrajev v splošni kuriji in tretjega razreda, počaka stranka na sklepe italijanskih sodrugov in drugih strank ter določi potem svoje stališče.

Političnemu odboru se nalaga, naj porabi volilni boj v mestu, da naglasi svoje stališče v slovenskem šolskem vprašanju, to se pravi, da manifestira svojo zahtevo za hrvaško ljudsko šolo v Pulju.

Debate o volitvah so se vdeležili sodrugi Leskovic, Haramina, Hobež, Pirc in drugi. Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Na to je poročal sodrug Petejan o novem organizacijskem statutu in o organizaciji.

V novi odbor so bili izvoljeni sodrugi J. Petejan, V. Haramina, Anton Moderc, J. Hober in Ivan Knez.

Strokovni pregled.

Šolski odbor obratno-nadaljevalne šole (za vajence) v Ljubljani strajka že več mesecev in čaka, kdaj da bo gosp. prof. Šubic dal zadovoljevanje nekaterim odbornikom. Najbrže bodo morali toliko časa biti brez sej, da pojde gosp. Šubic v pokoj. Potem ostanejo gospodje odborniki a la Franchetti, Kregar i dr. lahko z dolgim nosom. Tako važna zadeva, kaka je šola za vajence, pa ne dela odboru prav nič skrbi. Priporočati bi bilo, da pridejo tudi drugi interese, kakor zaupniki strokovnih organizacij v ta odbor vsaj s posvetovalnim glasom, in potem pojde gospodom delo za stvar drugače kakor do zdaj; po cele mesece ne obdržava nobenih sej in zahteva se pa zmeraj več znanja teoretičnega in praktičnega od vajencev. Šola ni za osebnosti, temveč za vajence, odbor pa ima dolžnost delati.

Umetnost in književnost.

„Naši Zapiski“. Revija, ki si je pridobila tekem svojega prvega izhajanja toplo priznanje v širokih krogih, je začela po enoletnem presledku zopet izhajati. Ko se je pred enim letom vsled raznih neugodnih razmer začasno vstavila, so njeni prijatelji prav težko občutili pomanjkljaj in jo bodo zdaj tem radostnejše pozdravili, ker se je tudi za osem strani povečala in obljubljuje po prvi številki in po svojih sotrudnikih, da bo vseskozi zanimiva in vredna vse pažnje. Prva številka ima sledečo vsebino: Dr. Dermota: Na pot...; R. L.: Anarhizem; dr. Henrik Tuma: Po osemdesetletnici Leva Nikolajeviča Tolstega; dr. Dragotin Lončar: Iz politične korespondence dr. J. Bleiweisa; Pregled: Narodno gospodarstvo; združništvo; šolstvo; politika. Omer Župančič: Omer čita Ahmedovo knjigo. Med sotrudniki navaja prospect sledeča imena: Abditus, inženir Boncelj Jožip, Cankar Ivan, dr. Ferfolja Jožip, Franke Ivan, Gangl Engelbert, Jaklič Milan, Kristan Anton, Kristan Etbin, Kukovec Viktor, Kveder-Jelovšek Zofka, dr. Lončar Dragotin, Modraček František, Mrak Anton, dr. Prijatelj Ivan, Regent Ivan, Skapin Karel, dr. Slanc Karel, dr. Šerko Edvard, Tuma F. L., dr. Tuma Henrik, dr. Žmavc Ivan, Žun Valentin, Župančič Oton. — Glavni urednik je dr. Anton Dermota, odgovorni urednik Anton Kristan. Naroča se pri upravi „Naših Zapiskov“, Ljubljana, Dunajska cesta 20. Naročnina za celo leto znaša 4 K 80 vin.

Iz štranke.

Ljubljanska okrajna konferenca. V nedeljo, dne 14. t. m. ob 10. dopoldne je v zadnjem salonu hotela „Ilirija“ konferenca ljubljanske okrajne organizacije s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo o VII. zboru jugoslovanske socialno-demokratske stranke.
 2. Volitev novega okrajnega odbora.
 3. Raznoterosti.
- Vse organizacije naj pravočasno določijo svoje zastopnike. Pozivamo vse zaupnike, da se zanesljivo udeležijo konference, ki ima sklepati o jako važnih zadevah.

Štajerska deželna konferenca. Po sklepu izvrševalnega odbora bo v nedeljo, 28. t. m. ob 9. dopoldne v Celju v salonu „Pri zelenem travniku“ deželna konferenca jugoslovanske socialno-demokratske stranke za Štajersko.

- Dnevni red:
1. Politični položaj in štajerske deželno-zborske volitve.
 2. Deželna organizacija za Štajersko.
 3. Tisk.
 4. Raznoterosti.

Na konferenco imajo kot člani pristop zastopniki vseh strankinih organizacij in zaupniki. Z ozirom na dnevni red, ki je zelo važen in da se poglobi politično delo na Štajerskem, pozivamo vse organizacije in zaupnike iz vseh slovenskih in mešanih krajev, naj se zanesljivo udeležijo konference. Delegatje, ki pridejo, naj se pismeno oglase pri sodrugu Ignacu Sittarju, rudarskem tajniku v Trbovljah, da dobe vabila. Gostje dobe vstopnice pri celjski krajni organizaciji.

Volitve na Koroškem. Koroška deželna konferenca socialno-demokratske stranke je imenovala za splošno kurijo za koroški deželni zbor sledeče kandidate: Za 1. okraj (Celovec), državni poslanec Lukas; za 2. okraj (Št. Vid), državni poslanec Riese; za 3. okraj (Beljak) W. Eich v Beljaku; za 4. okraj (Špital) J. Gabriel v Špitaliču. Socialni demokratje bodo postavili svoje kandidate tudi v 3. (kmetski) skupini.

Deželnozbornske volitve na Štajerskem. Za delavsko kurijo za štajerski deželni zbor, ki voli poslance dne 7. maja, so imenovani sledeči kandidati:

- a) Slovenska okraja:
- Deveti volilni okraj (kmetske občine)
Josip Kitek, pristav južne železnice v Pragerskem;
- Deseti volilni okraj (kmetske občine)
Ignacij Sitter, rudarski tajnik v Trbovljah;
- b) Nemški okraji:
1. volilni okraj (Gradec s predmestji)
Hans Resel, državni poslanec v Gradcu;
 2. volilni okraj (mesta in trgi):
Jožef Jodlbauer, občinski svetnik v Gradcu;
 3. volilni okraj (mesta in trgi):
dr. **Michael Schacherl**, občinski svetnik v Gradcu;
 4. volilni okraj (mesta in trgi):
Albert Horvatek, nadučitelj v pokoju v Mariboru;
 5. volilni okraj (kmetske občine):
Anton Regner, delavski tajnik v Knittelfeldu;
 6. volilni okraj (kmetske občine):
Julij Hilari, deželni tajnik, kovinarjev v Gradcu;
 7. volilni okraj (kmetske občine):
Ljudevit Pörtl, blagajniški uslužbenec v Gradcu;
 8. volilni okraj (kmetski okraj):
Anton Weixelberger, gostilničar v Fürstenfeldu.
- Vse organizacije in zaupniki se pozivajo, da čim prej izdelajo ali spopolnijo volilni kataster, da se olajša reklamacijsko delo, kadar bodo razloženi volilni imeniki.

V Prečniku (občina Slivno) se je pretečeni teden ustanovila krajna organizacija jugoslovanske socialno-demokratske stranke. Vpisalo se je 40 članov.

V Gorenji Vrtojbi (na Goriškem) se je v nedeljo 28. t. m. ustanovila nova krajna organizacija. Na javnem shodu v prostorih Henrika Batističa je predaval sodrug dr. H. Tuma o socializmu. Potem je bil zaupen sestanek.

Skupna konferenca. Češka socialno-demokratska stranka je naznala izvrševalnemu odboru, da se strinja s predlagano konferenco zaradi aneksije Bosne in Hercegovine in bo poslala na njo svoje delegate.

Dopisi.

Zidani Most. (Klerikalne farbarije.) Dični „Slovenec“ in še neki ljubljanski obskurni listek, ki ni vreden, da se spominja, sta se širokoustila s shodom, ki je bil v nedeljo, 21. svečana v Raščah, češ, da železničarji že spregledavajo. To je sicer resnično, ampak ne na ta način kakor kriči „Slovenec“, temveč železničarji so že davno spoznali, da jih hočejo klerikalci vleči za nos in da imajo ferkersbindlarji sami sebe za norce. Kaj je bilo s tem velikanskim shodom? Bobnali so res ves teden, da prirede nekaj, ampak vsako uro se je slišalo kaj drugega. Enkrat so se ba-

hali, da bo velik ljudski shod, drugič da bo samo društveni shod, kamor ne bo imel pristopa nihče, kdor ni ajmohter. Na vsak način smo pa mislili, da bo nekaj velikanskega, saj so trobili, da pride dr. Janez Evangelist Krek, pa Benkovič, pa z Dunaja Svab in še nekaj drugih. No, agitatorji so res prišli, a kaj je bilo? Vršil se je — „železničarski shod“, na katerem je bilo 7, reci sedem železničarjev. Če hoče „Slovenec“, mu jih naštejemo po imenu. Poleg njih je bilo okroglo 30 kmetov, katerim sta zjutraj fajmošter in kaplan zabičavala, da morajo iti na shod. Veliko sreče pa vsi skupaj niso imeli, zakaj poskrbeli smo mi, da niso mogli trositi svojih nesramnih laži kakor bi bili hoteli. Saj veste: Kamor pridejo rdečkarji, tam je smola za klerikalce. Socialni demokratje so krepko odbijali njihove laži in so pošteno razkrinkali njihovo protiljudsko početje. Dr. Benkovič ni vedel drugega povedati, kakor da hočejo socialni demokratje državo razdvojiti, duhovne uničiti in vero odpraviti. Dr. Benkovič je sploh klerikalec prav po predpisu. Naveden je, da se dela tema, kadar odpre usta. Kako je ta praznota prišla do doktorata, naj razume hudir. Ošaben je res tako, da se človek zboji za oblake, kadar vzdigne svoj nos in v agitaciji je surov, da mu ni kmalu enakega in rabi agitacijska sredstva, katerih bi bilo sram vsake dostojne stranke. O vprašanjih, ki bi jih moral natančno poznati politik, pa ne ve toliko, kolikor zadnji organizirani delavec. Na shodu so ga socialni demokratje nekoliko poučili, seveda je drugo vprašanje če se ga more kaj prijati. Dr. Krek je govoril, da hočejo socialni demokratje sedeti v državnem zboru, za proračune pa nočejo glasovati; da je vojska potrebna, da nam sovražne države jemljejo kraje, ki so nam gospodarsko potrebni i. t. d. Socialni demokratje so ga opozarjali, naj pove kaj stvarnega, kaj je klerikalna stranka že storila v državnem zboru za železničarje in za kmetsko ljudstvo. A tega vsi skupaj niso mogli povedati. Drju. Kreku omenimo še nekaj. Tudi mi čitamo, kaj se godi v državnem zboru in vemo, kako bi on rad na Dunaju veljal za modernega političarja, pa se zato prilizuje socialnim demokratom. Ampak mi ga ne bomo sodili po krinki, katero nosi na Dunaju, temveč po tem, kako nastopa doma. Pri nas se ni kazal prav nič boljšega kakor vsi klerikalci in to je za nas merodajno. Njemu lahko še bolj vpisujemo njegovo demagogijo v greh kakor drugim; zakaj on ve, da deluje socialno-demokratska stranka pošteno za ljudstvo in da je to, kar uganjajo klerikalci, navadna šarlatanerijska. Torej je njegova politika še bolj zaničljiva kakor ostala klerikalna. Mislimo, da je na shodu res marsikdo izpregledal, da hočejo klerikalci svoje pristaše popolnoma spraviti ob pamet. „Slovenec“ se seveda mora lagati, ampak na vse zadnje se laže na svojo škodo, ker ga tako vsaj tisti spoznavajo, ki so bili na shodu in so vedeli, da je bilo vse prav nasprotno njegovemu kljukovskemu poročilu.

Ruska šplonaža pred sodiščem.

Konec.

Na predlog dr. Hesekeja se zasliši priča **Bronislava Sipinska**, ki je bila v Varšavi v preiskovalnom zaporu in jo je Bakaj zaslišaval. Priča pripoveduje:

Meseca avgusta 1906 so me v Varšavi zaprli zaradi razširjanja prepovedanih spisov. Odpeljali so me na rotovž. Bilo je polnoči; Bakaj me je ustmeno zaslišal. Sprejel me je zelo uljudno ter mi je ponudil stol in vprašal, če govorim rusko. Ker sem zanikala, me je izpraševal poljsko, čeprav je slabo govoril, a ni sestavil zapisnika. Vse zasliševanje je bilo bolj podobno razgovoru. Pri drugem zasliševanju je sestavil zapisnik. Povedala sem mu, da so zaprli svaka, ki je bil bolehen in je enkrat prenočeval pri meni in sem vprašala, kaj ga čaka. Olgovoril mi je: „Najmanj tri meseca ječe.“ Opo-minjala sem, da vendar ni nič storil. Bakaj je dejal: „Vem, da je nedolžen, ampak težko, da se bo dalo kaj napraviti.“ Dva dni pozneje pa je bil svak vendar na prostem. Bakaj mu je bil dal nekoliko povsem enostavnih vprašanj in ga je potem odpustil. Mene je Bakaj vprašal, kako mi je v celici. Pritožila sem se, da sem z osemindesetimi osebami skupaj v mali celi. Bakaj je dal takoj nalog, da sem prišla v drugo celico, dočim je sicer potrebna prošnja na gubernatorja za to. Na drugem zasliševanju mi je zaradi pre mnogih opravkov predložil formular z vprašanji, da naj sama zapišem odgovore. Dolgo sem premišljevala kaj bi zapisala. Bakaj me je vprašal: „Kaj pa premišljujete?“ in mi je dal navodila, kako naj odgovorim na vprašanja. Svetoval mi je, naj se zapišem za pevko in mi je dejal: „Prosim Vas, ne bojte se me. Povsem privatno govorim z Vami.“ Najprej mu nisem zaupala, potem sem pa slusala njegov svet. Vem tudi za tri druge obtoženke, ki so bile z menoj v eni celi, s katerimi je bil prijazen, tako da so vprašale kakšen čuden človek je to, ki jim daje tako lahka vprašanja. Po šestih tednih sem bila izpuščena, dasi mi je bil odvetnik dr. Patek dejal, da moram biti pripravljena na šest mesecev ječe. Šla sem trikrat k „Ohrani“ po svoje reči, ki so mi bile odvzete pri reviziji. Bakaj me je vprašal: Kaj name-ravate zdaj? Odgovorila sem mu: „Ne vem še; nimam dokumentov pri sebi. Krivo potnico, s katero sem bila prišla sem, so mi vzeli.“ Tedaj mi

je dejal Bakaj: „Če Vam smem svetovati, glejte da pridete čimprej čez mejo, zakaj zgodi se, da človeka danes izpuste, pa ga v par dneh zopet zapro.“ Nato sem dejala v šali: „Če bi le dobila svojo potnico!“ Dva dni pozneje mi je res poslal potnico in napisal na listku: „Morda se ni prepozno, da odpotujete. Zelim Vam srečno pot.“ Tudi mojega brata so zaprli in čakalo ga je več let ječe. Obrnila sem se do Bakaja z vprašanjem, če ne ve, kdo da vodi preiskavo. Bakaj mi je povedal in ko sem se poslovila, sem mu hotela dati roko, pa sem jo spet odtegnila, ker sem si mislila: Uradniku „Ohrane“ se ne daje roka. Bakaj mi je na to rekel: „Gospodična, morda se boste še spomnili, da ste govorili «s človekom». Tedaj sem mu dala roko in sem odšla. Enkrat, ko sem bila konfrontirana s svojim bratom, ga je Bakaj vprašal, kako se mu godi. Brat je odgovoril, da slabo; niti cigaret si ne more kupiti. Bakaj mi je hotel posoditi denarja, pa sem mu odgovorila, da ni treba, ker imam sama. Nato je Bakaj dejal: „Obdržite svoj denar morda ga boste še sami potrebovali.“

Izmed ostalih izpovedb je važna še ona dr. J. Borowskega, ki pravi, da je doma našel popis oseb, katerim je priskrbel potnice. Iz tega popisa je razvidno, da je dal Borowski dne 3. marca 1906 potnico, katero je dobil šele dne 5. aprila nazaj.

S tem je bilo dokazovalno postopanje končano. Porotnikom se je predložilo dvoje vprašanj:

1. Ali je obtoženec Emil Heker kriv, da je z inkrimiranim člankom „Špion“ v „Naprodu“ in sicer z mestom:

„Kako je mogoče razložiti psihologijo take gro-dobije, kako je razumeti, da je napravila na listi zapisana Janina Borowska, avstrijska državljanka in slušateljica na krakovski univerzi, iz sebe vohunko ruske policije?“

obdolžil tožiteljico zaničljivih lastnosti ter jo izpostavil javnemu zasramovanju?

2. Dodatno vprašanje: Ali je obtoženec dokazal taka nečastna dejanja tožiteljice, ki opravičujejo to očitjanje?

Na to je govoril zastopnik tožbe dr. Lewicki ki je zahteval obsodbo.

Drugi dan sta govorila zagovornik dr. Heský in obtoženec Heker, ki sta naglašala, da v porotni dvorani ne sme odločati sentimentalnost ampak pravica.

Pravorek porotnikov in sodbo na mesec dni smo že objavili. Oboje je splošno presenetilo. Obsojeni jo vložil pritožbo ničnosti.

:: Našim rodbinam priporočamo ::
Kolinsko cikorijo !!

Katinka Widmayer

trgovina pri „Solcu“ za vodo
Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo 45—4

perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluze, oblekce, predpasnike, čepice, i. t. d. Vezenje umetnih cvetic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovjše mode. Krasne peče vedno v zalogi. Specialiteta za delavce:

Celulloid-ovratniki, prsa in manšete.

— Nizke cene. —

35 letni velik uspeh!

52—16

Močan želodec, pravilno prebavo ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mnogo-gokrat odlikovano

želodčno tinkturo
lekarna Piccolija

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

BLUZE v teški svili, volni in drugim modnim blagu, v krasnih modelih, naj-novejša modna krila, kostume, dežne plašče, otročje obleke, krstno opravo, prepasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-finejše otročje kapice, klobučke, plaščke, parliške modroce, nogavice, rokavice, jopice in druge platenine. — Fine zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Krištof-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52-16

*Podniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se odlože
na
Simona Kmetek
v Ljubljani Kolobovecova ulica 22
Kotičarova Pijavica čaja za čezplovce*

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško in žensko blago pri 52-17

sv. Cirilu in Metodu
Ljubljana, Singarjeve ulice 1.

Gostilna pri „Panju“
Vegove ulice

Naznanjam slav. občinstvu, da točim izvrstno **namizno vino**

po sledečih najnižjih cenah:

Vin, belo	pol litra	28 hel.
» črno	»	28 »
Istrsko	»	32 »
Rebula	»	32 »
Rizling, goriški	»	36 »
Muškatelc	»	40 »
Dolenjec	»	40 »
Marsala	»	80 »
Pelinkovec (Wernmouth)	»	80 »

Od 25 litrov naprej še ceneje.

Za pristnost vina se jamči.

Za obilen obisk se priporoča 10-2

Leonardo Galante

gostilničar pri »panju«.

Dobi se tudi tu- in inozemska vina v steklenicah po najnižjih cenah.

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatino, zaprisoženi sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče s sloveskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajočo se božično in novoletno praznike, naj nihče ne zamudi te prilike, ker lodem prodajal po znatno nizkih cenah. Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoni in poštne prosto! 52-17

Velika in moderna
: zaloga oblek :
za gospode, dečke in otroke

A. KUNC

LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3
:: (na vogalu Židovske ulice) ::

Strokovnjaška postrežba z izbornimi izdelki, po nizkih, stalnih, na vsakem predmetu označenih cenah. 24-9

Naročila po meri točno in priznana dobro. ::

Nova Lenasi & Gerkman Nova

slovenska trgovina Ljubljana vogal Stritarjevih in Singarjevih ulic slovenska trgovina

priporoča

za pomlad in poletje
vsakovrstno sukneno, volneno in platneno blago

Cene solidne in postrežba točna. 24-4

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana
Prešernove ulice števil. 9

priporočata v največji izbiro po najnižjih cenah 24-10

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice.

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

zagrebaško in
:: češko pivo ::

Prva slovenska ::
:: modna trgovina
za gospode

Engelbert Skušek
Ljubljana

Mestni trg števil. 19
se najtopleje priporoča. 104-42

Največja zaloga, najboljša in najcenejša tvrdka za narodevanje ozir. nakupovanje!

Čoplov za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajline prevlake, pristne, v posodah po 1/2, 1/4, 1/8 in 1 kg. 104-26

Jantarjevo glazuro za pode. Edino trpežno in najlepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvnega za pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.

Brunollna za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno 1. 1892. **Adolf Hauptmann v Ljubljani** Ustanovljeno 1. 1892.

I. kranjska tovarna eljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Madžobo za usnje.

Oljnatih barv, priznana najboljših.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpeznega.

Glipsa, alabasterskega in štukaturnega.

Karbolneja, najboljšega.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorov za slikarje, najnovejših.

Dolnška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg v Ljubljani

Telefon števil. 168.

Telefon števil. 168.

priporoča svojo

izborno pivo v sodnih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

52-9